

Міністерство освіти і науки України

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра політичних наук і права
Центр соціально-політичних досліджень «Politicus»

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА
ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ
ТА ШЛЯХИ МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 р.

м. Одеса

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»**

**X ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ
з міжнародною участю**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

30 квітня 2026 року

м. Одеса

УДК 321(477)(063)

DOI: <https://doi.org/10.24195/UkrainianState2026-10>

*Рекомендовано до друку Вченою радою Університету Ушинського
(протокол від 28 травня 2026 року № 14)*

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Рецензенти:

Кокорев О. В., доктор політичних наук, доцент, в.о. завідувача кафедри журналістики, соціальних комунікацій і ІТ-права Державного університету Інтелектуальних технологій і зв'язку.

Петінова О. Б., доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософських і соціологічних студій та соціокультурних практик ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Музиченко Г. В. – проректор з наукової роботи, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Каменчук Т. О. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права Університету Ушинського;

Таску-Ставре М. – доктор політичних наук, професор, професор Бухарестського університету (Румунія);

Хевцуріані А. – доктор наук у сфері міжнародних відносин, професор факультету права та міжнародних відносин, Грузинський технічний університет (Грузія).

У збірнику матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів» представлено результати наукових досліджень науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, молодих науковців та практиків із вітчизняних і зарубіжних закладів вищої освіти та наукових установ, об'єднаних прагненням до осмислення актуальних викликів державотворення, суспільного розвитку та післявоєнної відбудови України.

Матеріали збірника охоплюють широкий спектр актуальних проблем сучасної політичної, правової, економічної та соціогуманітарної науки. У наукових доповідях і дослідженнях висвітлено питання розвитку та модернізації політичних інститутів і процесів сучасної держави, правових та економічних механізмів відбудови України, інформаційної безпеки та протидії гібридним загрозам в умовах глобальних трансформацій. Значну увагу приділено філософським засадам державотворення, соціальним практикам і менеджменту соціокультурного розвитку, а також питанням євроінтеграції, транскордонної співпраці, міжнародних партнерств і регіональних стратегій сталого розвитку в умовах сучасних політичних та соціальних змін.

Збірник відображає високий рівень наукової дискусії та міждисциплінарного підходу до аналізу суспільно-політичних процесів, сприяє розвитку наукової комунікації та міжінституційної співпраці. Матеріали конференції становлять практичний і науковий інтерес для дослідників, викладачів, здобувачів освіти, представників органів державної влади, місцевого самоврядування та фахівців у сфері політичних, правових, економічних і соціогуманітарних наук.

Матеріали подано в авторській редакції. За зміст та достовірність наведених фактів, цитат і даних відповідальність несуть автори.

Варенюк Ангеліна	ПРАВОВИЙ СТАТУС ТУРОПЕРАТОРА ЯК СУБ'ЄКТА ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ТУРИЗМУ	135
Вільчинська Наталія	МЕНЕДЖМЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЯК ОСНОВА АНТИКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМТВА У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОДИ	137
Водяницька Олена	ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ ТА МЕТОДИ ЇЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	141
Дерев'янкін Сергій	ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОБРОЧЕСНОСТІ У ПРОЦЕСАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ	144
Долженков Олександр	РЕПАРАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДШКОДУВАННЯ ЗБИТКІВ: ПРАВОВІ ВИКЛИКИ	146
Ковінько Марина	ЕКОНОМІЧНА ЖУРНАЛІСТИКА У ВИМІРІ ГАЛУЗЕВОЇ ЖУРНАЛІСТИКИ	148
Колісник Вероніка, Харитоновна Аліна	ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	152
Корбут Анастасія	ПРАВОВІ ТА ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ І ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ	156
Кравчук Світлана	ЛЮДСЬКА ГІДНІСТЬ ЯК ІМПЕРАТИВ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ: ВИКЛИКИ ДЛЯ РОЗБУДОВИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ	159
Куріченкова Марія	ЦИФРОВІ НАВИЧКИ ЯК ДРАЙВЕР ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ІННОВАЦІЙ: ВИКЛИКИ ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БІЗНЕС-ОСВІТИ	163
Кухтюк Юлія	ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ, ЗАВДАНОЇ НЕЗАКОННИМИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИМИ ЗАХОДАМИ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	165
Лук'яненко Емма, Кириченко Сергій	ЦИФРОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ЯК РЕСУРС ДЕРЖАВНОГО РОЗВИТКУ	168
Маковій Віктор	ЗАГАЛЬНІ ТА СПЕЦІАЛЬНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ФРАУДАТОРНОСТІ У ПРИВАТНОМУ ПРАВІ	170
Манікало Володимир	МІНІМІЗАЦІЯ ФІСКАЛЬНИХ РИЗИКІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ ЯК ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ.	174
Миронюк Віра	ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТУРОПЕРАТОРІВ ЯК МЕХАНІЗМ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ СПОЖИВАЧІВ В УМОВАХ ВІДНОВЛЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	178
Осадчук Матвій	IGAMING-ІНДУСТРІЯ ЯК СЕГМЕНТ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ: ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЕКОНОМІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	180
Петінова Оксана, Карастан Сергій	КОМПЛЕКСНА МОДЕЛЬ ЧИННИКІВ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ	184
Повар Павло	АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЛІЦЕНЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВАРНИХ БІРЖ	190
Полуяктова Ольга, Шабля Дарина	РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ ДОПОМОГИ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У МАКРОЕКОНОМІЧНІЙ СТАБІЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ	194

4. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/222-19> .

Вільчинська Н. Л.,
викладач економічних дисциплін
ВСП Технологічно – промисловий коледж
Вінницький Національний аграрний університет
м. Вінниця, Україна

МЕНЕДЖМЕНТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ЯК ОСНОВА АНТИКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМТВА У ВОЄННИЙ ТА ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОДИ

У сучасних умовах воєнного протистояння та економічної турбулентності підприємства України функціонують під впливом безпрецедентних викликів, що зумовлюють необхідність трансформації управлінських підходів, удосконалення процесів планування та підвищення рівня стійкості бізнес-систем. Зовнішнє середовище характеризується високою динамічністю та невизначеністю, дестабілізацією логістичних ланцюгів, обмеженістю фінансових ресурсів, відтоком трудового потенціалу, а також зміною споживчих орієнтирів. За таких обставин результативність діяльності підприємств дедалі меншою мірою визначається матеріальними активами і водночас усе більше залежить від їх здатності до оперативної адаптації, впровадження інновацій та ефективного управління знаннями.

Традиційні підходи до антикризового менеджменту, що переважно зосереджені на скороченні витрат, оптимізації чисельності персоналу чи реструктуризації зобов'язань, втрачають свою ефективність у контексті забезпечення довгострокової стабільності. Такі заходи здатні лише частково нівелювати наслідки кризових явищ, проте не формують передумов для сталого розвитку в перспективі. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває інтелектуальний капітал як ключовий чинник антикризового управління, що забезпечує формування інноваційно-інтелектуального потенціалу підприємства.

Інтелектуальний капітал доцільно розглядати як інтегровану систему знань, компетенцій, досвіду, інформаційних технологій, організаційних механізмів, комунікаційних зв'язків та інституційних взаємодій, які створюють основу для генерування доданої вартості та формування стійких конкурентних

переваг. Він відображає сукупність нематеріальних ресурсів, що забезпечують здатність підприємства до створення, накопичення, трансформації та ефективного використання знань у процесі розроблення інноваційних продуктів, послуг і управлінських рішень.

У структурному аспекті інтелектуальний капітал репрезентується сукупністю взаємопов'язаних компонентів, зокрема людського, структурного та клієнтського (ринкового) капіталу. Людський капітал відображає рівень знань, професійних компетенцій, досвіду та інтелектуального потенціалу персоналу; структурний капітал охоплює внутрішні організаційні механізми, інформаційні ресурси та управлінські системи; клієнтський капітал характеризує якість зовнішніх взаємозв'язків підприємства та його ринкову позицію.

Людський капітал включає знання, навички, досвід, креативні здібності, ціннісні орієнтації та мотиваційні установки працівників. В умовах кризових трансформацій саме людський ресурс виступає визначальним чинником адаптаційної спроможності підприємства, оскільки здатність персоналу до навчання, інноваційного мислення, прийняття нестандартних управлінських рішень і ефективної командної взаємодії безпосередньо впливає на швидкість подолання кризових явищ.

Структурний капітал відображає внутрішню інфраструктуру підприємства, яка забезпечує акумуляцію, збереження та відтворення знань. До його складових належать організаційна культура, формалізовані бізнес-процеси, інформаційні системи, бази даних, об'єкти інтелектуальної власності (патенти, ліцензії), корпоративні технології та механізми управління знаннями. Його функціональна роль полягає у забезпеченні безперервності інтелектуальних процесів та збереженні організаційної пам'яті навіть за умов кадрових втрат.

Клієнтський (ринковий) капітал характеризує систему зовнішніх взаємодій підприємства, включаючи відносини з клієнтами, партнерами, постачальниками, інвесторами та інституційним середовищем. Він також відображає рівень довіри до підприємства, його ділову репутацію та силу бренду. У воєнний і післявоєнний періоди саме стабільність репутаційних позицій та здатність підтримувати ефективні партнерські зв'язки стають ключовими передумовами збереження конкурентоспроможності.

Таким чином, інтелектуальний капітал постає як стратегічний ресурс підприємства, що інтегрує індивідуальні та організаційні знання, управлінські компетенції, інформаційні технології, комунікаційні мережі та творчий потенціал персоналу в єдину цілісну систему. Така система формує основу для забезпечення адаптивності, інноваційності, гнучкості та стійкості підприємства до впливу зовнішніх шоків. В умовах воєнних дій, коли матеріальні активи

знають значних втрат або знецінення внаслідок руйнування, релокації чи зміни ринкової кон'юнктури, роль нематеріальних ресурсів, зокрема інтелектуального капіталу, істотно зростає.

У контексті воєнної економіки інтелектуальний капітал виконує функцію ключового антикризового чинника, забезпечуючи здатність підприємства до ефективного реагування на нестабільність зовнішнього середовища. Підприємства з високим рівнем розвитку людського, структурного та клієнтського капіталу характеризуються підвищеною адаптивністю, спроможністю до трансформації бізнес-моделей, впровадження інноваційних управлінських підходів та швидкого реагування на зміну ринкових умов. Наявність розвинених цифрових систем управління, ефективних комунікацій, високого рівня внутрішньої довіри та стійких партнерських відносин сприяє мінімізації втрат, підтриманню продуктивності та забезпеченню безперервності бізнес-процесів навіть за умов обмеженості ресурсного забезпечення.

Інтелектуальний капітал забезпечує трансформацію управлінської парадигми підприємства від реактивної до проактивної, за якої управлінські рішення формуються не лише як відповідь на кризові явища, а на основі прогнозування майбутніх тенденцій і ризиків. У цьому контексті ключового значення набувають аналітичні компетенції менеджменту, застосування сучасних інформаційних технологій для моделювання сценаріїв розвитку, а також формування організаційної культури, орієнтованої на гнучкість та інноваційність.

У післявоєнний період роль інтелектуального капіталу істотно посилюється, оскільки саме він виступає рушійною силою відновлення, структурної модернізації та інноваційного розвитку підприємств. Людський капітал забезпечує високий рівень професійної компетентності та здатність до опанування нових технологій; структурний капітал формує ефективні механізми управління знаннями та організаційні інструменти їх реалізації; клієнтський капітал сприяє відновленню довіри з боку споживачів і партнерів, зміцнюючи ринкові позиції суб'єкта господарювання.

Сучасні тенденції післявоєнного розвитку засвідчують, що конкурентоспроможність підприємств дедалі більше визначається їх інтелектуальною спроможністю до інновацій, зокрема здатністю генерувати, акумулювати та ефективно використовувати нові знання. Інтелектуальний капітал створює передумови для цифрової трансформації бізнес-процесів, розвитку інноваційних проєктів, активізації інвестиційної діяльності та розширення міжнародного співробітництва.

Отже, інтелектуальний капітал слід розглядати не лише як нематеріальний актив, а як стратегічний ресурс, що визначає життєздатність підприємства в умовах кризи, його здатність до швидкого відновлення та рівень конкурентоспроможності у післявоєнній економіці. Ефективне управління інтелектуальними ресурсами забезпечує формування гнучкої, інноваційно орієнтованої організаційної системи, здатної не тільки адаптуватися до кризових викликів, але й використовувати їх як імпульс для подальшого розвитку.

Управління знаннями, компетенціями та інтелектуальними ресурсами формує методологічну основу сучасного антикризового менеджменту, підвищує якість управлінських рішень, прискорює інноваційні процеси та забезпечує довгострокову стійкість і стратегічну стабільність підприємства. У післявоєнний період орієнтація на розвиток інтелектуального капіталу стане визначальним чинником економічного відновлення, технологічної модернізації та формування конкурентних переваг підприємств на глобальному ринку.

Узагальнюючи, слід зазначити, що в умовах воєнних викликів інтелектуальний капітал набуває стратегічного значення як ключовий фактор забезпечення адаптивності, стійкості та конкурентоспроможності підприємств. Його антикризова функція проявляється у здатності забезпечувати ефективно реагування на зовнішні зміни, підтримувати безперервність бізнес-процесів та формувати потенціал для подальшого розвитку. Взаємодія людського, структурного та клієнтського капіталу створює цілісне інтелектуально-організаційне середовище, яке здатне компенсувати обмеженість матеріальних ресурсів і забезпечити ефективне функціонування підприємства в умовах воєнної та післявоєнної економіки.

Література:

1. Тимошенко М.В., Петров В.А. Ідентифікація ризиків та особливості антикризового управління в умовах війни. Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку : матеріали 5-ої міжнар. наук.-практ. конф., м. Одеса : Державний університет «Одеська політехніка», 2022. С. 52–54.
2. Єпіфанова І., Болотнов Д. Місце стратегії в системі антикризового управління підприємствами. Вісник Хмельницького національного університету. 2022. № 3. С. 335–338.
3. Марачевська А. Практична цінність антикризового управління підприємством у воєнний та післявоєнний час в Україні. SWorldJournal. 2022. № 13-02. С. 8–13.

Наукове видання

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали X Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, м. Одеса, 30 квітня 2026 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2026. 583 с.

Опубліковано в авторській редакції